

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії ТДАТУ

д.т.н. проф. В.М. Кюрчев

«13» 2020 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОЇ СПІВБЕСІДИ
(додаткового вступного випробування)

щодо вступу на навчання для здобуття освітнього ступеня «Магістр»
за освітньою програмою «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 “Облік і оподаткування” на основі здобутого за іншою
спеціальністю освітнього ступеня «Бакалавр»
або вищого за нього ступеня вищої освіти

Мелітополь, 2020

Прийом абітурієнтів, які мають диплом бакалавра, здобутий за неспорідненою спеціальністю для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю 071-“Облік і оподаткування”, проводиться за результатами співбесіди. Програма співбесіди містить запитання з дисциплін циклу професійної підготовки: «Теорія бухгалтерського обліку», «Бухгалтерський облік», «Економіка підприємства», «Економічний аналіз».

Програма співбесіди підготовлена за тимчасовими типовими програмами нормативно-навчального курсу. Завдання програми покликані виявити теоретичні знання студентів, навички опрацювання первісного матеріалу, аналізу і критичної оцінки щодо існуючої системи господарювання на підприємстві.

Програма співбесіди розроблена д.е.н, доцентом кафедри обліку і оподаткування Трачовою Д.М., к.е.н, доцентом Кучерковою С.О., к.е.н, доцентом Сахно Л.А.

Розділ 1. “Економіка підприємства”

Тема 1. Підприємство як суб’єкт господарювання

Поняття підприємства як економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія й різноманітні цілі підприємства. Юридичні акти, що є законодавчою базою функціонування підприємства. Господарський Кодекс України, його основні положення. Статут підприємства. Генеральна тарифна угода й колективний договір. Інші правові документи, що регулюють окремі напрямки діяльності підприємства. Класифікація підприємств та її практичне значення. Сутнісна характеристика структури підприємства. Виробнича структура підприємства: сутність і види. Чинники формування й зміни виробничої структури підприємства. Загальна структура підприємства. Поняття й загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств та організацій. Складові елементи ринкової інфраструктури.

Тема 2. Підприємницька діяльність суб’єктів господарювання

Підприємницька діяльність як основна сучасна форма господарювання. Правове забезпечення підприємництва. Виробнича та посередницька діяльність. Формування підприємницького середовища. Активізація підприємницької діяльності в Україні. Підприємницькі договори (контракти, угоди). Структура договорів і порядок їх укладання. Типовий зміст, загальні й специфічні умови договору. Формулювання конкретних умов договору. Міжнародний бізнес, поняття, суб’єкти, типи та види.

Тема 3. Управління підприємством

Особливості управління як системи. Об’єктивна необхідність і поняття управління суб’єктами господарювання. Планування, організація, мотивація, контроль як основні функції управління підприємствами. Поняття і теоретико-методологічна основа класифікації методів управління. Сутність і параметри організаційної структури управління підприємством. Основні типи організаційних структур управління: лінійно-функціональні, дивізійні, матричні.

Тема 4. Персонал підприємства

Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів, кадрів, трудового потенціалу та ін. Категорії персоналу підприємства (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями і кваліфікацією. Поняття й основні елементи системи управління персоналом підприємств (організацій), інших суб’єктів господарювання. Сучасні вимоги держави й фірми до ділових якостей різних категорій персоналу. Особливості систем управління у фірмах економічно розвинутих зарубіжних країн.

Тема 5. Матеріальні та нематеріальні активи підприємства

Матеріальні активи як сукупність виробничих фондів та іншого майна підприємства. Поділ виробничих фондів на основні й оборотні, їх роль у здійсненні процесу виробництва продукції або надання послуг. Майно підприємства соціального призначення. Вартісна оцінка майнового комплексу (нерухомості, майна підприємства).

Первісна, відновна й залишкова вартість основних фондів. Класифікація основних фондів за ознакою функціонального призначення та участі у виробничих процесах. Норми амортизаційних відрахувань. Розширене відтворення основних фондів за допомогою їх технічного переозброєння, реконструкції, розширення і нового будівництва. Соціально-економічне значення і системи показників ефективності відтворення та використання основних фондів. Елементний склад оборотних фондів. Характеристика виробничих запасів. Поняття й види нематеріальних ресурсів, їх вплив на конкурентоспроможність.

Тема 6. Обігові кошти

Сутнісна характеристика обігових коштів як сукупності поточних витрат фінансових коштів. Виокремлення обігових коштів, що обслуговують сфери виробництва й обігу. Нормовані й ненормовані обігові кошти. Призначення нормування (розрахунку нормативів) обігових коштів. Методи розрахунку нормативів обігових коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку). Основні показники рівня ефективності використання обігових коштів: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів) й завантаження, тривалість одного обороту, рентабельність; методика їх розрахунку.

Тема 7. Інвестиції підприємства

Сутність, характеристика інвестицій як найважливішого фінансового ресурсу для створення, функціонування й розвитку суб'єктів господарювання. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Внутрішні й зовнішні джерела інвестування. Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Різновиди і структура реальних (виробничих інвестицій). Роль фінансових інвестицій у системі господарювання. Види застосування цінних паперів, порядок їх випуску й обігу. Державне регулювання й масштаби обігу цінних паперів в Україні. Загальні положення методології визначення ефективності виробничих і фінансових інвестицій. Сукупність чинників, що впливають на рівень ефективності інвестицій. Основні організаційно-економічні чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень. Економічне обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання у повному або короткому варіантах бізнес-плану. Стисла характеристика інвестиційного проекту.

Тема 8. Інноваційна діяльність підприємства

Поняття, змістова характеристика та окремі види інноваційних процесів (новинок, нововведень). Локальні й глобальні новинки (нововведення). Взаємозв'язок між окремими видами інноваційних процесів. Комплексна автоматизація і комп'ютеризація виробництва. Методика визначення ефективності технічних нововведень. Народногосподарський і внутрішньогосподарський (комерційний) економічний ефект від створення новинок і використання нововведень.

Тема 9. Техніко-технологічна база виробництва

Поняття і значення техніко-технологічної бази виробництва. Складники техніко-технологічної бази, найефективніші способи її формування на підприємстві. Особливості формування виробничої бази на підприємствах різних галузей. Загальна характеристика, види та чинники формування (нарощування) виробничої потужності підприємства. Основні методичні принципи розрахунку виробничої потужності підприємства.

Тема 10. Організація виробництва

Поняття й основні елементи виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням, перебігом у часі та ступенем механізації (автоматизації). Принципи організації виробничого процесу. Виробничий цикл і його тривалість. Окремі типи виробництва (одиничне, серійне й масове), сутнісна характеристика кожного з них. Методи організації виробництва. Методи організації виробництва. Організація непотокового виробництва: його ознаки й сфери застосування. Сутність і соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва. Концентрація й розукрупнення виробництва. Об'єктивна необхідність, сутність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва.

Тема 11. Прогнозування, планування та регулювання діяльності підприємства

Прогнозування як наукове обґрунтування можливого стану суб'єктів господарювання у майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення

цього стану. Мета, ознаки, об'єкти й принципи прогнозування. Предмет економічного прогнозування. Нормативне й пошукове прогнозування. Можливі суб'єкти прогнозування. Принципові основи планування. Планування як домінуюча функція управління. Специфічні принципи планування. Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства. Сутність та основні етапи стратегічного планування на підприємстві. Бізнес-планування: сутність і призначення. Стадії формування, логіка розробки й поліваріантність структури бізнес-плану. Типовий зміст і методика розробки окремих розділів бізнес-плану. Становлення й повсюдне використання бізнес-планування за ринкових умов господарювання. Проблеми вдосконалення внутрішньофірмового планування за умов ринкової системи господарювання. Необхідність, методи й принципи державного економічного регулювання діяльності окремих суб'єктів господарювання.

Тема 12. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції

Загальна сутнісна характеристика продукції, її класифікація й вимірники обсягу. Номенклатура й асортимент продукції (послуг). Валова, товарна, чиста й реалізована продукція. Схема формування виробничої програми підприємства, її ресурсне обґрунтування. Змістова характеристика матеріально-технічного забезпечення (МТЗ).

Якість продукції (послуг) як економічна категорія. Показники й методи оцінки якості продукції (послуг). Поняття й визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринках. Стандартизація продукції. Її складові елементи й принципи здійснення. Державний нагляд за дотриманням вимог стандартів, здійснюваний територіальними органами Держстандарту України - центрами стандартизації, метрології та сертифікації.

Тема 13. Продуктивність, мотивація та оплата праці

Продуктивність праці як економічна категорія. Методичні підходи до розрахунку продуктивності праці на виробничих підприємствах. Чинники зростання продуктивності праці. Динаміка продуктивності праці на підприємствах різних галузей. Наявні резерви зростання продуктивності праці та заходи для їх використання в сучасних умовах господарювання. Розрахунки можливого зростання продуктивності праці за рахунок окремих і певної сукупності чинників. Мотивація як процес стимулювання людей до ефективної трудової діяльності. Поняття оплати праці. Основна заробітна плата й додаткова оплата праці. Функції оплати праці та їх реалізація. Залежність оплати праці від кінцевих результатів діяльності. Сучасна державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту. Мінімальна заробітна плата. Тарифна система. Єдина тарифна система розрядів і коефіцієнтів з оплати праці. Диференціація оплати праці за певними ознаками. Оплата праці керівників, спеціалістів і службовців. Форми й системи оплати праці робітників. Вибір форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності. Можливість колективних форм організації та оплати праці.

Тема 14. Витрати та ціни на продукцію підприємства

Поточні витрати, собівартості продукції як комплексний економічний показник. Включення поточних витрат виробництва до собівартості продукції (послуг). Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками (ступенем однорідності, зв'язком з обсягом виробництва, способом обчислення на одиницю продукції). Структура поточних витрат за окремими групами первинних елементів на підприємствах різних галузей і тенденція її зміни з часом. Зміст і методика обчислення кошторису виробництва. Розрахунки кошторису виробництва за окремими економічними елементами. Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Об'єкти калькулювання й калькуляційні одиниці. Обґрунтування й вибір стратегії зниження

поточних витрат на підприємствах України. Поняття, роль і функції ціни в ринковій економіці. Види цін та сфери їх застосування. Методи встановлення ціни: собівартість плюс прибуток; забезпечення фіксованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем попиту тощо. Шляхи вдосконалення ціноутворення на продукцію (послуги) в Україні.

Тема 15. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Прибутковість і дохідність. Джерела формування загальної величини прибутку (доходу) підприємства. Типова схема використання прибутку (доходу) підприємства. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки України. Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Загальна характеристика рентабельності застосовуваних (інвестованих) ресурсів. Обчислення рентабельності: виробничих фондів (виробництва); сукупних активів; власного (акціонерного) капіталу. Рентабельність певного обсягу продукції та окремих виробів. Динаміка і способи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України. Суть і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Економічна суть і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності підприємства. Класифікація чинників зростання ефективності виробництва за певними ознаками: видами витрат і ресурсів (джерелами зростання); напрямками розвитку й удосконалення виробництва; місцем реалізації в системі управління виробництвом.

Тема 16. Реструктуризація та санація підприємства

Суть механізму санації (фінансово-економічного оздоровлення) та її цілі. Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру. Особливості державної підтримки проведення санації потенційно конкурентоспроможних підприємств. Практика й ефективність санації суб'єктів господарювання в Україні.

Тема 17. Банкрутство й ліквідація підприємства

Сутнісна характеристика банкрутства підприємства (організації). Причини й симптоми банкрутства фірми. Визначення зон ризику та реакція підприємства на настання кризового фінансово-економічного стану. Класифікація чинників, що сприяють банкрутству фірми. Процедура оголошення банкрутства в засобах масової інформації. Основні положення Закону України "Про банкрутство".

Список рекомендованої літератури

1. Господарський Кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. – К.: Істина, 2003.
2. Бондар Н. М. Економіка підприємства. – К.: АСН, 2004.
3. Економіка підприємства / За заг. ред. д.е.н., проф. Мельника Л. Г. – Суми: 2004.
4. Економіка підприємства / За заг. ред. д.е.н., проф. Петровича Й. М. – Львів: Новий Світ – 2004.
5. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій: Навчальний посібник / За ред. д.е.н., проф. С. Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 1999.
6. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. проф. С. Ф. Покропивного. – Вид. друге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000.
7. Оробчук М. Г., Лисий І. В. Задачі з економіки підприємства та методика їх розв'язування: Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001.
8. Покропивний С. Ф., Колот В. М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1998.

9. Цал-Цалко Ю. С., Холод Б. І. Економіка підприємства. – Житомир: ЖІТІ, 2000.

Розділ 2. Теорія бухгалтерського обліку

Тема 1 Суть та основні принципи бухгалтерського обліку

Поняття господарського обліку, його виникнення і розвиток. Вимоги до господарського обліку в сучасних умовах. Вимірники, що застосовуються в обліку. Види господарського

Тема 2. Предмет, об'єкти метод бухгалтерського обліку

Загальна характеристика предмета бухгалтерського обліку. Господарські засоби, їх характеристика. Джерела надходжень та приросту господарських засобів, їх класифікація.

Об'єкти бухгалтерського обліку

Тема 3: Рахунки і подвійний запис

Суть і значення бухгалтерських рахунків, їх побудова, дебет і кредит

Тема 4: Бухгалтерський баланс, типи балансових змін

Зміст і будова бухгалтерського балансу. Групування статей і розділів активу і пасиву балансу відповідно до вимог. Зміни балансу під впливом господарських операцій.

Тема 5: Форми бухгалтерського обліку

Форми обліку, які існують в Україні, порядок організації форм обліку. Сутність автоматизованої форми обліку.

Тема 6: Документи. Документооборот

Загальні поняття про документи і бухгалтерську документацію. Правовий і економічний зміст бухгалтерських документів, їх значення. Реквізити. Перевірка документів та їх обробка. Класифікація документів

Тема 7: Методологія обліку основних господарських процесів

Основні стадії кругообігу засобів. Сутність процесу постачання, виробництва, реалізації. Порядок відображення в бухгалтерському обліку цих процесів

Тема 8: Калькуляція та оцінка, інвентаризація.

Оцінка як метод узагальнення кількісних показників бухгалтерського обліку в грошовому вимірнику. Суть калькуляції. Об'єкти обліку втрат і об'єкти калькуляції. Методи калькуляції

Тема 9: Організація бухгалтерського обліку

Завдання організації бухгалтерського обліку. Планування облікової роботи підприємств.

Список рекомендованої літератури

1. Білуха М. Теорія бухгалтерського обліку. К.: Білуха, 2000-692с.
2. Бутинець Т. Бухгалтерський облік. Навч. пос. Ж.: ЖІТІ, 2000-672с.
3. Бутинець Ф. Теорія бухгалтерського обліку. Підручник.(вид.2-е, доп.). Ж.: ЖІТІ, 2000-640с.
4. Грабова Н. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках. К.: АСК, 2000 – 416с.
5. Девашук Л. Теоретичні основи та практика бух. обліку. Ч.1. Х.: Одиссей, 2001-496с.
6. Завгородний В. Бухгалтерский учет в Украине с использованием нац. стандартов. К.: АСК, 2001 – 848с.

7. Лавінська Л., Жилкіна Л., Голенко О. Бухгалтерський облік. К.: КНЕУ, 2003 – 370 с.
8. Мус Г., Ханшманн Р. Бухгалтерський облік (основи-завдання-розв'язання). К.: КНЕУ, 200-368с.
9. Пархоменко В. Бухгалтерський облік в Україні. Ч.5. Луган.: Промдрук, 2000-336с.
10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. К.: Основа, 2000-158с.

Розділ 3. Бухгалтерський облік

Тема 1.Облік основних засобів і нематеріальних активів.

Поняття основних засобів, їх класифікація та оцінка. Організація аналітичного і синтетичного обліку основних засобів. Облік та документальне оформлення операцій з руху основних засобів, їх надходження, експлуатації, переоцінки, ремонту та вибуття. Облік амортизації основних засобів. Інвентаризація основних засобів. П(С)БО 7 “Основні засоби”. Загальні поняття про нематеріальні активи. Облік операцій з нематеріальними активами. П(С)БО 8 “Нематеріальні активи”.

Тема 2.Облік запасів.

Поняття запасів, їх класифікація та оцінка. Організація складського обліку запасів. Синтетичний облік та документування операцій з руху запасів в результаті їх надходження, використання, переоцінки та вибуття. Методи списання запасів при їх використанні. Поняття та облік малоцінних і швидкозношувальних предметів, готової продукції, товарів. Інвентаризація запасів.

Тема 3.Облік грошових коштів.

Облік грошових коштів у касі. Загальні положення. Порядок надходження та використання готівкових коштів. Касова документація. Інвентаризація каси. Форми безготівкових розрахунків. Облік грошових коштів на рахунках в банку. Облік грошових коштів в національній та іноземній валютах. Облік інших грошових коштів та документів. Відображення руху грошових коштів підприємства у фінансовій звітності.

Тема 4.Облік дебіторської заборгованості.

Облік дебіторської заборгованості Загальні поняття про дебіторську заборгованість підприємства. Довгострокова і поточна дебіторська заборгованість. Облік розрахунків з покупцями і замовниками. Облік розрахунків з підзвітними особами. Облік іншої поточної дебіторської заборгованості. П(С)БО 10 “ Дебіторська заборгованість”. Облік дебіторської заборгованості Загальні поняття про дебіторську заборгованість підприємства. Довгострокова і поточна дебіторська заборгованість. Облік розрахунків з покупцями і замовниками. Облік розрахунків з підзвітними особами. Облік іншої поточної дебіторської заборгованості. П(С)БО 10 “ Дебіторська заборгованість”.

Тема 5.Облік кредиторської заборгованості.

Загальні поняття про кредиторську заборгованість (зобов'язання). Види довгострокових і поточних зобов'язань. Облік кредитних зобов'язань, розрахунків з постачальниками та підрядчиками, за податками і платежами, за страхування, з оплати праці та інших зобов'язань. П(С)БО 11 “Зобов'язання”.

Тема 6.Облік власного капіталу.

Поняття та види власного капіталу. Облік статутного, пайового, додаткового, резервного, вилученого і неоплачуваного капіталу. Облік нерозподілених прибутків

(непокритих збитків). Відображення змін у власному капіталі підприємства у фінансовій звітності.

Тема 7.Облік доходів і витрат.

Загальні поняття про витрати і доходи підприємства з різними видами діяльності. Схема визнання та обліку витрат і доходів операційної, фінансової, інвестиційної, надзвичайної діяльності. Облік витрат за елементами та видами діяльності в системі бухгалтерських рахунків класу 8 “Елементи витрат” і 9 “Витрати діяльності”. П(С)БО 15 “Дохід”, П(С)БО 16 “Витрати”. Облік фінансових результатів. Відображення доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства у фінансовій звітності.

Тема 8.Основи фінансової звітності підприємства

Фінансова звітність: призначення і склад, вимоги при складанні. Характеристика основних форм звітності. Баланс. Звіт про фінансові результати. Звіт про рух грошових коштів. Звіт про власний капітал. Примітки до фінансових звітів. П(С)БО 1- 6.

Список рекомендованої літератури

1. Бутинець Т. Бухгалтерський облік. Навч. пос. Ж.: ЖІТІ, 2000-672с.
2. Бутинець Ф. Теорія бухгалтерського обліку. Підручник.(вид.2-е, доп.).Ж.:ЖІТІ, 2000-640с.
3. Бутинець Ф.Ф. та ін. Бухгалтерський управлінський облік. Навчальний посібник для студентів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит” / Бутинець Ф.Ф., Чижевська Л.В., Герасимчук Н.В. - Житомир: ЖІТІ, 2000. – 448 с.
4. Бухгалтерский учет: Учебник / Новиченко П.П., Шеина Т.Н., Васин Ф.П. и др.; Под ред Новиченко П.П.- 2-е изд., перераб и доп. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 464 с. ил.
5. Грабова Н. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках. К.: АСК, 2000 – 416с.
6. Завгородній В.П. Бухгалтерський облік в Україні: Навч.-практ. посібник.- 4-те вид., доп. та перераб.- К.: А.С.К., 2001. - 864 с.
7. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999р. № 996-XIV зі змінами і доповненнями // Спеціальний додаток до тижневика "Дебет-Кредит". - 2000. - С. 14.
8. Палий В.Ф., Соколов Я.В. Теориябухгалтерскогоучета: Учебноепособие. - М.: Финансы и статистика, 2001. - 279 с. ил.
9. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: Навч. Посібник.- 2-ге вид., перероб і доп.- К.: КНЕУ, 2003. - 500 с.
10. Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник.- К.: КНЕУ, 2001. – 260 с. іл.
11. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік на підприємствах України з різними формами власності: Навчальний посібник.- 4-те вид., доп.- К.: А.С.К. 2000. - 800 с.

Анотація

Метою дисципліни «Економічний аналіз» є формування у майбутніх фахівців аналітичного творчого мислення шляхом опанування ними необхідних теоретичних знань, умінь та практичних навичок з методології та методики організації й проведення фінансово-економічного аналізу виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств і організацій.

Предметом дисципліни є пізнання причин формування і зміни результатів господарської діяльності підприємства, вивчення причинно-наслідкових зв'язків економічних явищ і процесів.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

-знати: предмет, зміст, об'єкти, рівні, метод і методичні прийоми фінансово-економічного аналізу, види аналізу та його інформаційне забезпечення, організацію аналітичної роботи та оформлення результатів аналізу діяльності підприємства;

-вміти: проводити статистичну обробку економічної інформації з побудовою аналітичних таблиць, графіків, рядів розподілу, аналізувати і оцінювати отримані результати діяльності підприємства, робити науково обґрунтовані висновки, виявляти сутність економічних явищ і процесів, їхній взаємозв'язок і взаємозалежність, моделювати і прогнозувати їх розвиток, визначати вплив факторів на зміну аналізованих показників, писати аналітичні звіти.

Зміст програми за темами

Тема 1. Суть, предмет, зміст і завдання економічного аналізу

Теоретична основа економічного аналізу. Його зв'язок з галузевими економіками, статистикою, бухгалтерським обліком, аудитом, фінансами, плануванням, маркетингом, менеджментом, організацією виробництва, праці і заробітної плати, інформатикою, математикою тощо.

Предмет економічного аналізу. Об'єкти й суб'єкти аналізу. Зміст аналізу. Рівні проведення економічного аналізу господарської діяльності підприємств і організацій міського господарства. Мета економічного аналізу. Використання в економічному аналізі системи показників.

Основні завдання економічного аналізу. Основні вимоги, яким повинен відповідати економічний аналіз. Оперативність, конкретність, систематичність, комплексність та об'єктивність економічного аналізу.

Тема 2. Метод і основні прийоми економічного аналізу

Визначення методу. Метод економічного аналізу і його характерні особливості. Класифікація факторів, що впливають на зміну результатів господарської діяльності підприємства. Групування факторів за ступенем складності, ступенем діяння, часом дії, можливістю розрахунку величини впливу, характером впливу на результати виробництва. Внутрішні й зовнішні фактори. Суб'єктивні й об'єктивні фактори.

Методика економічного аналізу. Загальна (типова) і часткова (галузева) методика аналізу. Основні прийоми (способи) економічного аналізу. Прийом порівняння показників і його основні форми. Деталізація економічних показників. Балансовий прийом. Метод статистичних групувань. Спосіб перерахунку показників. Метод абсолютних, відносних і середніх величин.

Тема 3. Види, інформаційна база і організація економічного аналізу

Види економічного аналізу. Групування економічного аналізу за широтою(характером) порівняння, обсягом аналізованих об'єктів (показників, питань), ступенем повторювання аналітичної роботи, часом проведення аналізу, ступенем

охоплення аналізом досліджуваного об'єкта (показника), аспектами (напрямами) досліджування, суб'єктами (користувачами) аналізу, способами проведення аналізу, його функціями та ін.

Внутрішньогосподарський і міжгосподарський (порівняльний) аналіз. Загальний і тематичний аналіз. Епізодичний і систематичний аналіз. Попередній (перспективний) і наступний (ретроспективний) аналіз. Суцільний і вибірковий аналіз. Загальноекономічний і техніко-економічний аналіз. Внутрішній і зовнішній аналіз. Коефіцієнтний, горизонтальний і вертикальний аналізи. Оцінний, діагностичний і розшуковий аналізи.

Інформаційна база економічного аналізу. Зміст і поняття інформації, Характеристика і класифікація видів інформації. Вимоги, яким має відповідати система інформації на підприємстві.

Організація аналітичної роботи і оформлення результатів економічного аналізу.

Тема 4. Аналіз виконання виробничої програми підприємств. Значення та завдання аналізу виробничої програми підприємств. Аналізовані показники і вимірники обсягу продукції (робіт, послуг), які застосовуються при аналізі виробничої програми підприємств. Джерела інформації, що використовуються у процесі аналізу виробничої програми. Загальна методика аналізу виконання виробничої програми. Оцінка ступеня виконання плану за показниками виробничої програми.

Тема 5. Аналіз ефективності використання основних фондів підприємств

Завдання та джерела аналізу основних фондів підприємств. Аналіз обсягу основних фондів за певну кількість періодів. Аналіз складу і структури основних фондів за різними ознаками: за натурально - предметним складом, призначенням, формою підпорядкування, власності, використанню у процесі виробництва та ін. Розрахунок впливу змін структури основних фондів на обсяг продукції (послуг) та інші економічні показники.

Тема 6. Аналіз ефективності використання праці

Завдання та джерела аналізу кадрового потенціалу підприємства. Аналітичні показники чисельності працівників, що використовуються для вивчення ефективності використання трудових ресурсів підприємства.

Тема 7. Аналіз собівартості продукції (послуг)

Значення та джерела аналізу собівартості продукції (послуг) підприємства. Основні напрями аналізу собівартості продукції (послуг). Аналіз складу і структури собівартості продукції (послуг) за економічними елементами операційних витрат. Визначення ступеня впливу окремих економічних елементів операційних затрат на загальну зміну собівартості продукції (послуг). Факторний аналіз окремих економічних елементів витрат. Аналіз витрат на матеріали. Показники використання матеріальних затрат. Аналіз витрат на оплату праці. Вивчення складу, структури і динаміки фонду оплати праці. Аналіз співвідношення темпів росту показників продуктивності праці та середньої заробітної плати. Факторний аналіз фонду оплати праці. Схема взаємозв'язку фонду оплати праці і факторів, що впливають на його зміну.

Тема 8. Аналіз доходів підприємств міського господарства

Значення і джерела аналізу доходів підприємства. Основні напрями аналізу доходів. Оцінка ступеня виконання плану і аналізу динаміки доходів за певну кількість періодів. Аналіз складу і структури доходів. Вивчення структурних змін в динаміці аналізованого показника.

Аналіз доходів у розрізі окремих джерел, споживачів продукції, структурних підрозділів підприємства та окремих відрізків часу звітного періоду. Вивчення ступеня участі окремих підрозділів підприємства у формуванні його доходів.

Основні фактори, що впливають на зміну доходів: обсяг реалізованої продукції (послуг) і середній тариф (ціна) одиниці продукції (послуг). Аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну доходів.

Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємств

Значення і джерела аналізу прибутку та рівня рентабельності. Аналітичні показники, які використовуються під час аналізу прибутку. Аналітична схема взаємозв'язку показників прибутку підприємства. Оцінка ступеня виконання плану та аналіз динаміки прибутку за ряд періодів.

Аналіз складу і структури прибутку. Порівняльний аналіз показників прибутку. Аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну величини прибутку.

Список рекомендованої літератури

1. Економічний аналіз: Навч. посібник/За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця.- Житомир: ПП «Рута», 2003.
2. Економічний аналіз: Навч. посібник/М.А.Болух, В.З.Бурчевський, М.І.Горбатюк; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г.Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001.
3. Економічний аналіз: Практикум.- К.: Центр навч. літератури, 2005.
4. Калина А.В., Конєва М.И., Яценко В.А. Современный экономический анализ и прогнозирование. – К.: МАУП, 2003.
5. Кожанова.Є.П., Отенко І.П. Економічний аналіз: Навч.посібник. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2005.
6. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності. – Харків: Фактор, 2005.
7. Костенко Т.Д., Підгора Є.О., Рижиков В.С. та ін.. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: Навч.посібник: – Харків: Центр навч.літератури, 2005.
8. Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства: Навч.посібник. – Харків: ХНАМГ, 2006.
9. Любушин Н.П. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: Уч.пособие.- М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2005.
10. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Підручник.- Тернопіль: Економічна думка, 2004.
11. Прокопенко И.Ф., Ганин В.И., Москаленко В.В. Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятий с применением ПК: Уч.пособие. – К.: Центр уч.литературы, 2006.
12. Савицкая Г.В. Экономический анализ: Учебник. –М.:Новое знание, 2004.
13. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Знання, 2004.
14. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: Навч.посібник.- Львів: Новий світ, 2006.
15. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: Практикум. Навч. посібник.- Львів: Новий світ, 2006.
16. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: Навч.-методичний посібник. – К.: Вид-во Європ.у-ту, 2005.
17. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навч.посібник.- К.: Кондор, 2005.

Розділ 5. Контроль і ревізія

Анотація

Мета дисципліни “Контроль і ревізія” - формування у студентів теоретичних знань і розвиток практичних навичок по організації контролю і ревізії в сучасних економічних умовах, усвідомлення значимості, місця, ролі контролю в системі керування на різних стадіях та етапах прийняття рішень.

Завдання дисципліни “Контроль і ревізія”:

- визначити основні аспекти організації державного фінансового контролю і ревізійної роботи;
- охарактеризувати методи контролю і ревізії в умовах ринкової економіки;
- дати характеристику об'єктів контролю і ревізії;
- розкрити основні об'єкти й напрямки державного фінансового контролю і ревізії;
- розглянути основні етапи контрольно-ревізійної роботи;
- освітити методіку ревізії по основних об'єктах бухгалтерського спостереження;
- розглянути питання документального оформлення й використання матеріалів контролю й ревізії.

Зміст програми за темами

Тема 1. Фінансово-господарський контроль, його предмет і методи.

Суть, значення та основні завдання і принципи контролю та ревізії. Види і форми економічного контролю. Завдання і функції органів економічного контролю. Предмет і метод економічного контролю.

Тема 2. Ревізія, як найважливіший елемент економічного контролю

Поняття, принципи та види ревізій. Поняття матеріального збитку і матеріальної відповідальності працівника. Методика визначення та порядок відшкодування матеріального збитку. Інвентаризація.

Тема 3. Організація контрольно-ревізійної роботи

Значення і принципи планування контрольно-ревізійної роботи. Підготовка до проведення ревізії. Організація ревізії на підприємстві. Обов'язки, права і відповідальність контролерів-ревізорів.

Тема 4. Документальне оформлення та реалізація результатів ревізії

Порядок оформлення матеріалів ревізії. Висновки і пропозиції контролерів-ревізорів. Виявлення та усунення ревізією причин і обставин, що сприяють господарським порушенням. Форми реалізації матеріалів ревізії і контролю за їх виконанням.

Тема 5. Інформаційне забезпечення фінансово-господарського контролю

Зміст, завдання, класифікація інформаційного забезпечення фінансово-господарського контролю. Економічна інформація, її класифікація і призначення у контрольно-ревізійному процесі. Носії економічної інформації і використання їх у контрольно-ревізійному процесі. Організація ревізій господарських операцій за автоматизованою обробки інформації

Тема 6. Ревізія, як профілактика економічних правопорушень

Особливості проведення ревізій за вимогою судово-слідчих органів. Відмінності ревізії та судово-бухгалтерської експертизи. Проведення судово-бухгалтерської експертизи. Висновок експерта-бухгалтера і його оцінка

Тема 7. Контроль і ревізія активів і пасивів підприємства

Ревізія грошових коштів і перевірка банківських операцій. Завдання і задачі контролю і ревізії товарно-матеріальних цінностей. Завдання та задачі контролю і ревізії основних засобів та нематеріальних активів. Перевірка і ревізія витрат виробництва. Перевірка стану розрахунків з постачальниками і підрядниками. Контроль і ревізія розрахунків з підзвітними особами. Завдання та порядок здійснення контролю і ревізії затрат праці та її оплати. Контроль і ревізія фондів, резервів, фінансових результатів та капітальних вкладень.

Список рекомендованої літератури

1. Бурцев В.В. Государственный финансовый контроль. М.: Информационно-внедренческий центр "Маркетинг". 2000.
2. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія. Підручник. - Ж.: ЖІТІ, 2002 - 544 с.
3. Бутинець Ф.Ф., Барабаш С.В., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія – Ж: ПП Рута. 2000.
4. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах. За ред. М.Ф. Огійчука. - К.: Урожай, 1994.
5. Вітвицька Н.С., Кузьминська О. Е. Контроль і ревізія – К: КНЕУ. 2000.
6. Дерій В.А. Контроль і ревізія в сільському господарстві: Курс лекцій для студентів ВНЗ III-IV рівня акредитації за спеціальністю 7.050106 "Облік і аудит". – Тернопіль: Джура, 2002. – 64 с.
7. Завгородний В.П., Савченко В.Я. Бухгалтерський учет, контроль и аудит в условиях рынка. К.: Вища школа. 1997.
8. Закон України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" 26. 01.93р. №2939-ХІІ.
9. Залевская Е. Контроль и ревизия сохранности и использования материальных ценностей //Бухгалтерский учет и аудит. -1996. -№9 - С. 10-12., №8 -С. 13-14.
10. Залевская Е. Контроль расчетов по социальному страхованию//Бухгалтерский учет и аудит. - 1997. -№1. -С.21-22.
11. Егоров В.С., Санников М.А. Практикум по контролю и ревизии в сельском хозяйстве. М.: Агропромиздат, 1985.
12. Контролинг: Учеб. Пособие/Петренко С. – К.: Ельга, 2003, - 328 с.
13. Контроль і ревізія. Практикум /Сухарева Л.А., Петренко С.Н. - К.: Ельга, 2003, - 202 с.
14. Контроль і ревізія. Нормативно-практичні матеріали: Навч. посіб. для ВНЗ /Романів Є.М. та ін. – Л., 2002. – 320 с.
15. Крамаровский Л.М. Ревизия и контроль. Москва, 1988.
16. Кужельний М. Контроль фінансової звітності та правильність її складання. - К.: Єльга, 2001 -240 с.
17. Романів М.В.. Державний фінансовий контроль і аудит. - К.:ЦУЛ, 1998.
11. Романів Є. Контроль і ревізія. Навчальний посібник. - К.:ЦУЛ, 2003 - 630 с.
12. Усач Б. Контроль і ревізія. Підручник. - К.: Знання, 2002 - 253.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Варіант фахового вступного випробування складається з тестової та репродуктивної (не тестової) частин.

Тестова частина включає 50 завдань, кожне з яких містить варіанти відповідей, з яких тільки один правильний. Правильна відповідь на тестове завдання (1-50) оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, які вступник може отримати за тестову частину становить 50 балів.

Репродуктивна частина (завдання 51-54) складається з чотирьох задач (завдань) відповіді на які необхідно надати у розгорнутому вигляді, проявивши компетентність, здобуту за попереднім освітнім ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем). Залежно від наповненості змісту відповіді та ступеня розкриття питання (вирішення завдання), репродуктивна частина фахового випробування оцінюються за такими критеріями:

- завдання (51-52) оцінюється за шкалою від 0 до 10 балів.
- завдання (53-54) оцінюється за шкалою від 0 до 15 балів.

Максимальна кількість балів, які вступник може отримати за завдання репродуктивної частини фахового випробування складає 50 балів.

Максимальна кількість балів, які вступник може отримати за надання відповідей за тестову та репродуктивну частини фахового випробування складає 100 балів.

Підсумкова оцінка (результат) за фахове вступне випробування (за шкалою від 100 до 200 балів) розраховується за формулою

$$P_{\text{ФВВ}} = 100 + x + y_1 + y_2$$

де x – сума балів за завдання 1-50 (тестова частина);

y_1 – сума балів за завдання 51-52 (завдання за шкалою від 1 до 10 балів);

y_2 – сума балів за завдання 53-54 (завдання за шкалою від 1 до 15 балів).

Мінімальна позитивна оцінка (подолання порогу «склав/не склав») за фахове вступне випробування складає 120 балів. Особи, які отримали на фаховому вступному випробуванні менш ніж 120 балів (не подолали поріг «склав»), позбавляються права на участь у конкурсі за освітньою програмою.

Гарант освітньої програми,
д.е.н., доцент

О.Г. Сокіл

Декан факультету економіки та бізнесу,
к.е.н., доцент

С.В. Карман